

NATUURSTUDIE.

Heymans en Thijssse, wat hebt gij voor ons jonge volk goed werk gedaan!

Ja, hebt voorgangers gehad. Met dankbaarheid herinner ik me nog altijd Witte, den verzorger van Leidens Academischen Plantentuin, die mij den wrangen smaak der plantenstudie verzoette door zijn gezellige boekje, waarin ik spelend leerde, wat meeldraden en stampers en stuifmeel en vruchtbeginsel en bladeren en haren en zooveel andere plantendeelen te beteekenen hadden. Dat was wat anders dan het droge classificeeren in planten met twee meeldraden, drie meeldraden tot tien en elf en twintig toe. Wat kon ons jongens dat aantal schelen, terwijl we nauwelijks wisten, waarvoor ze dienden. Voor het grootste deel was onze plantenkennis een kennis uit boeken verkregen, en die boeken kenmerkten zich door volledigheid en nauwkeurigheid en — droogheid. Gedroogde kruiden, mummiën van planten! Wie dacht er aan, ons de levende natuur te laten zien! Wie ging met ons naar veld en weide en duin en bosch, en leerde ons kijken! We leefden midden in de vrije natuur, we studeerden plantkunde voor ons examen, we struikelden over klaverzuring, en niemand wees ons eens even op een avond of een morgen, hoe dat plantje de bladeren sluit en opent, en niemand leerde ons vragen of daarvoor ook een reden bestond. Millioenen plantenlevens werden geleefd rondom ons heen, en we verstonden van hun leven niets; we classificeerden de bladeren en de bloemen, maar belangstelling in het leven hadden we niet. Als we nog belang stelden, dan was het in het nut, dat de mensch er van trekken kon. Aardappelen konden gegeten worden en van vlas kon linnen worden gemaakt. Maar wat wisten wij verder van de gewassen, dan wat het meelevens met den landbouw ons leerde! Dat de planten een leven hebben voor zichzelf; dat ze, evenals elk ding, *schoon* gemaakt zijn door hun Schepper; dat God de planten toebereidde met de middelen om hun leven te verzorgen, voort te planten, te verdedigen op een wijze, die soms aan overleg doet denken, we wisten het niet, we leerden het niet; we moesten het op lateren leeftijd zelf vinden.

Heymans en Thijssse schreven hun boekjes van Vlinders, Vogels en Bloemen voor kinderen; 'k wil gaarne bekennen, en ik weet stellig, dat verscheiden oudere lezers van Timotheüs het mij nazeggen: ik heb op rijper leeftijd er veel uit geleerd. Is dat niet een treurig getuigenis voor de plantenstudie van dertig, veertig jaar geleden?

Onze teekenaar verplaatst ons in dien tijd. Hij teekent ons een plantenkenners, een echten liefhebber. Zooals Eduard Gerdes er veertig jaar geleden een van insecten was. Waar anderen van zijn leeftijd in het hoekje van den haard blijven of op een gemakkelijken stoel in 't zonnetje zitten met een gouwenaar en een kop koffie, daar trekt hij de slobkousen aan, steekt een studieboek in den zak, hangt de plantenbus om den schouder en gaat het veld in. Hij heeft een eenig plekje ontdekt, waar achter een rots in de luwte en den zonneshijn een weelderige flora prijkt, en hij wil ze leeren kennen, de planten en kruiden, die er tieren en fleuren; hij zet zich neer en kijkt en speurt, met het plantenglas gewapend. En hij vergeet de politiek, den kerkelijken strijd, de praatjes van den dag, de gebeurtenissen van de straat; hij leeft met zijn planten, hij doet onderzoek naar hun levensverrichtingen, hij luistert naar wat ze hem te vertellen hebben en hij hoort ze fluisteren: Hoe groot zijn Uwe werken, o Heere! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van Uwe goederen! Zijn boek geeft hem weinig; hij moet zelf nadenken, zelf vinden, maar hij vindt dan ook, en wat hij hier niet voldoende kan waarnemen, dat zal hij straks

thuis bekijken met vergrootglas en microscoop, en hij zal de bouwstoffen leveren, waaruit het volgende geslacht een schooner gebouw van plantenkennis zal optrekken.

En hoe staat hij in de maatschappij? Hoe staat de samenleving tegenover hem? Hij wordt voor een zonderling aangezien, voor een natuurwonder, voor een dwaas, met wien men den spot mag drijven. De geitenhoedster, die hem in haar rijk heeft zien aanlanden, beschouwt hem als een indringer, die den voorraad rooft van haar geiten, en haar jongen heeft de grootste pret, als een moedig geitje den inhoud van den plantentrommel op zijn manier onderzoekt, enkel naar de voedingswaarde. De vrouw jaagt het geitje niet weg; neen, de man krijgt volgens haar oordeel zijn verdiende loon. De jongen springt niet van de rots naar den onderzoeker met de vraag: Leer mij de natuur verstaan, hij lacht enkel; 't gaat zoo mooi, dat de wonderlijke oude door een dartele geit wordt beetgenomen. Dat was het lot van den natuurvriend, een enkel geslacht geleden.

Gelukkig, die tijden zijn voorbij! Heymans en Thijssse hebben de jongens en meisjes in plaats van sentimenteële kostschoolromans of boeken vol goddelooze rooversgeschiedenissen hun boeken gegeven over de levende natuur, en thans trekken onze jongelui er op uit met den botaniseertrommel, en willen zelf de avonturen beleven, waarvan ze in hun boeken hebben gelezen. Dat is beter kost voor hart en geest, vooral als ze een vader of moeder of onderwijzer hebben, die hen wijzen op wat helaas in de kostelijke boekjes ontbreekt, op de wijsheid en de liefde en de heerlijkheid van den Schepper, die Zich verheerlijkt in Zijn werken, en wiens schepping een geopend boek is voor ieder, die lezen geleerd heeft.

Ik zie ze zoo graag, de jongelui met de plantenbus. Ja, ik zie ook nog de menschen, die op een mooien voorjaarsdag van de wandeling terugkomen met groote takken meidoorn of lijsterbes, geroofd soms op grond die niet publiek was, en die geen ander genot van hun roof hebben, dan dat ze de bloemen langzaam zien sterven. Moorde-naars zijn het! Ze geven zich niet de moeite een enkel bloempje te zien; ze stellen zich nooit eens verdept op, om waar te nemen, hoe de medewerkers der bloemen, de vliegen en bijen en hommels hun honig puren, den weg weten te vinden naar de verborgen schatten, en straks tot loon de stampers het onontbeerlijke stuifmeel brengen. Ze plukken bloemen, de dwazen. Wie bloemen wil kennen, moet ze zien leven, en dat doen ze enkel op den stengel. Ja, wie ze gezien heeft, brengt ook een bloem mee, niet een tak, maar een enkele bloem, en hij bewaart ze en verzorgt ze, doch slechts om zoo lang mogelijk zich te kunnen verheugen in den aanblik en in de herinnering van het schoon, dat hij zag.

We zijn op den goeden weg. Plantenstudie, niet uit de boeken, maar in de werkelijkheid, wordt meer en meer beoefend, en talrijk zijn de jonge menschen, die verstaan hebben, dat de planten hun eigen leven voor God leven. Wie dat verstaan heeft, leert steeds meer de planten liefhebben; zijn wandelingen zijn hem louter genot, en hij zal niet gaarne zich begeven in de sombere atmosfeer van het café of de kroeg. En daarom nog eens: dank aan de mannen, van wie ik de voorgangers noemde, maar die veel volgelingen hebben ook, de mannen, die onze jongelui liefde hebben ingeplant voor al wat leeft, voor de liefelijkheid der planten niet het minst.

A. L.

